

nem informando; et secunda auget gratiam sanctificantem jam existentem. 2° Virtutes infusæ, quæ sunt theologice vel morales: *theologice* ita dicuntur, quia Deum habent pro objecto immediato, ut sunt fides, spes et charitas; *morales* non habent Deum pro objecto immediato, sed mores componendos; inter eas quatuor eminent, quæ ideo vocantur *cardinales*: sunt justitia, prudentia, fortitudo et temperantia. 3° Dona Spiritus sancti, quæ septem numerari solent, videlicet, dona sapientiæ, intellectus, consilii, fortitudinis, scientiæ, pietatis et timoris.

Gratia *actualis* ea est quæ datur per modum actus.

5° Duplex est gratia actualis, nempe gratia intellectus et gratia voluntatis. Gratia *intellectus* est quædam illustratio divina, proponens intellectui humano verum supernaturale credendum, vel bonum agendum; gratia *voluntatis* est motio inclinans voluntatem ad bonum supernaturale agendum.

6° Gratia actualis dividitur adhuc in operantem et cooperantem, in prævenientem et subvenientem, in excitantem et adjuvantem. Sensus his vocibus proprium assignabimus in decursu tractatus.

7° Gratia actualis dividitur iterum in sufficientem et efficacem: gratia *sufficiens* ea est quæ dat veram potestatem agendi, licet effectus non sequatur; gratia *efficax* non solum dat potestatem agendi, sed effectum semper obtinet. Naturam utriusque hic non expendimus.

8° Dividitur in gratiam simpliciter et gratiam pro gratia. Gratia *simpliciter* conceditur absque ullo merito ex parte recipientis, etiam ex gratia anteriori producto; gratia vero *pro gratia* supponit meritum ex gratia anteriori obtentum.

PARS HISTORICA.

DE VARIIS CIRCA GRATIAM ERRORIBUS.

Inter eos qui circa gratiam errarunt, alii nimis naturæ, et alii nimis gratiæ tribuebant; de his et illis in duplici capite dicemus.

CAPUT PRIMUM.

DE HIS QUI ERRARUNT NIMIS TRIBUENDO NATURÆ.

Qui nimis naturæ, id est, libero hominis arbitrio tribuerunt, sunt Pelagiani et Semipelagiani.

ARTICULUS PRIMUS.

DE PELAGIANIS.

Pelagius, in Britannia Majori natus, versus medium quarti sæculi, fuit monachus girovagus, id est, non in monasterio reclusus, nec solitarius, nec sacerdos. Ingenio erat acutus, eloquentia facundus, licet parum doctus; pius apparebat et virtutis incitator, quamvis mensis, balneis et epulis nutritus: latos humeros et robustam cervicem gestiebat, referente Orosio, in Apologetico. Circa finem quarti sæculi, petiit Romam, Loca sancta invisendi causa, ibique Ruffinum habuit magistrum, a quo plures hausit errores. Sub perfectionis larva, cœpit scriptis et verbis docere, contra vitia inclamare, homines et præsertim mulieres, quibus blandiebatur, usum Scripturarum et cantus in ecclesia eis concedens, ad virtutes Christianas hortari et excitare. Cum ipsi objiceretur homines in Adamo lapsos et natura corruptos tantæ perfectionis non esse capaces, quibusdam locis Patrum libertatem humanam contra philosophos omnia fato tribuentes, nec non contra Marcionitas aliosque hæreticos duo principia admittentes defendentium abutens, docuit:

1° Adamum et Evam creatos fuisse mortales, et peccando sibi solis nocuisse; ac consequenter nullum existere peccatum originale, sed infantes in eodem statu nasci in quo primi parentes fuerunt creati: unde morientes absque baptismo vitam æternam habent. Discipuli ejus, verbis Christi apud Joan. v, 5, etc. *Nisi quis renatus fuerit*, pressi, distinctionem finxerunt inter vitam æternam et

regnum Dei confitentes dictos infantes regnum Dei non ingressuros, et tamen in vita æterna collocandos esse.

2º Docuit eandem nunc existere libertatem quæ primitus data fuit Adamo, vi cujus quaslibet tentationes vincere, perfectam justitiam adipisci et conservare possumus.

3º Necessariam esse gratiam ad bonum faciendum negabat.

Primus Pelagii discipulus fuit Cœlestius, monachus sacerdos, patria incertus, homo *acerrimi ingenii, qui profecto, si corrigeretur, plurimis profuisset*, inquit S. Aug.

Celebrior alter exstitit, nomine Julianus, ex Apulia oriundus, primum conjugatus; deinde, adhuc junior, Eclanensis Episcopus, qui cum septemdecim aliis episcopis causam Pelagianorum jam desperatam et fere perditam suscepit defendendam, sicque perturbationes in Ecclesia diu protraxit.

Viginti quatuor celebrata sunt concilia adversus Pelagianos, a Carthaginensi I, anno 412, usque ad Ephesinum generale, anno 431. Sex summi Pontifices eos profligaverunt, nempe Innocentius I, Zozimus, Bonifacius I, Cœlestinus I, Sixtus III et Leo I cognomento Magnus: quinque imperatores Pontificibus auxilium constitutionibus suis præstiterunt, videlicet Honorius, Theodosius I, Constantius, Valentinianus III et Theodosius II.

Præcipui doctores qui scriptis suis Pelagianos impugnaverunt, sunt S. Hieronymus, Paulus Orosius, presbyter Hispanus, S. Augustini amicus, Marius mercator, et præsertim S. Augustinus, qui, ab anno 412 usque ad mortem suam, anno 430, eos in multis et doctissimis operibus continuo insecutus, merito vocatus est Doctor Gratia.

Pelagiani vero, et in primis Cœlestius et Julianus, multa pro tuendis erroribus suis scripserunt, atque non semel sententiam mutaverunt, sin in re, saltem in verbis: 1º negabant gratiam esse necessariam; 2º rationibus adversariorum victi, necessitatem ejus agnoverunt, sed nomine gratiæ intelligebant naturam et liberum arbitrium; 4º gratiam, cujus necessitatem agnoscebant, reposuerunt in lege et doctrina qua admonemur de bono faciendo et de malo

fugiendo; 5º cum ipsis objiceretur majorem esse gratiam sub lege Evangelica quam sub Mosaica, dixerunt eam consistere in exemplo Christi nos ad bonum hortantis, dum Adamus exemplo suo nos impellebat ad malum; 6º novis argumentis iterum pressi, dixerunt gratiam consistere in remissione peccatorum et in recordatione hujus remissionis, quæ sine novo adjutorio ad vitanda peccata plene sufficit. In observatione mandatorum Dei tria distinguebant: possibilitatem, voluntatem et actionem; fatebantur possibilitatem a Deo venire, at volebant duo posteriora esse hominis. 7º Adhuc convicti, gratiam interiorum illustrationis admiserunt, non ut prorsus necessariam, sed ad facilius agendum.

Graviter controvertitur inter theologos 1º An Pelagiani tandem admiserint gratiam voluntatis, et 2º quænam fuerit gratia de qua tanta exstitit controversia inter eos et S. Aug.

Ad primum, ut probabilius habetur Pelagianos tandem admisisse, post damnationem suam a Zozimo pronuntiatam, gratiam internam etiam voluntatis, sed gravibus vitiis scædatam, scilicet 1º inchoationi bonorum operum alienam, 2º non necessariam ad bene agendum, et 3º juxta uniuscujusque merita concessam.

Ad secundum, constat gratiam a S. Aug. adversus Pelagianos decertante requisitam ut dogma catholicum, fuisse gratiam actualem, prævenientem, gratuitam et ad bonum agendum necessariam, non tamen necessitantem, nec probabiliter ex natura sua efficacem. Hæc assertio ex ipsismet S. Aug. scriptis comprobatur, et insuper ex ratione; S. Aug. enim dogma Ecclesiæ defendere suscepit, non vero opinionem ad fidem non pertinentem: porro Ecclesia semper docuit, *ut ex infra dicendis patebit*, gratiam actualem prævenientem et gratuitam ad omnes actus pios necessariam esse, et tamen nullam imponere necessitatem: ergo. An autem hæc gratia ex natura sua sit efficax, vel non, quæstionem Ecclesia nunquam definiit.

ARTICULUS SECUNDUS.

DE SEMIPELAGIANIS.

Semipelagiani sic dicti sunt, quia errores Pelagianorum circa gratiam mitigantes, quasi dimidiaverunt. Quidam viri docti, pii et sancti, quorum plerique erant sacerdotes et nonnulli episcopi, doctrinæ S. Aug. circa necessitatem gratiæ gratuita cum laudibus subscribentes, existimabant ipsius sententiam circa prædestinationem esse duriolem, atque importune S. Doctorem hanc movisse quæstionem. Primo dicebant se illum in eo puncto facile non intelligere; deinde asseruerunt illum Pelagianos impugnantem, in oppositum errorem incidisse; et tandem docuerunt: 1º saltem probabiliter gratiam non esse necessariam ad initium fidei, nec ad orationem et desiderium generale faciendi quæ necessaria sunt ad salutem; imo quidam, a Pelagianis minus recedentes, tenebant desiderium speciale bonum ad salutem necessarium faciendi absque gratia haberi posse, non tamen perfici; 2º gratiam intuitu voluntatis hominis actualis vel futuræ et a Deo prævisæ concedi; et in hoc sistebat caput totius Semipelagianismi. Duo ad salutem igitur sunt necessaria, gratia scilicet et obedientia: obedientia est hominis; Deus autem propter obedientiam prævisam concedit gratiam, tum ad recte credendum, tum ad bene agendum, tum ad perseverandum. Hinc inferebant Semipelagiani homines puniendos vel remunerandos esse in altera vita, non tantum secundum peccata realiter commissa aut merita acquisita, sed secundum ea quæ fecissent si diu vixissent: unde, v. g., ex duobus infantibus simul natis et Ecclesiæ præsentatis, unus ante baptismum moritur; gratia salutis ipsi denegatur, quia prævidetur peccaturus si vixisset: alter baptizatur, et statim moriens salvatur, quia prævidetur bene acturus et in bonis operibus usque in finem perseveraturus si diu viveret.

Pelagiani igitur et Semipelagiani in hoc consentiebant, quod scilicet gratuitam esse gratiam negarent, volebantque eam intuitu meritorum hominis actualium aut prævisorum concedi; et in eo differebant, quod Pelagiani necessitatem

gratiæ non admitterent, dum Semipelagiani eam agnoscebant, saltem excepto fidei initio.

Præcipui auctores vel propugnatores Semipelagianorum hæresis fuerunt: 1º quidam Vincentius, a celebri abbate Lirinensi ejusdem nominis distinctus; 2º Joannes Cassianus monachus, natione Scyta juxta multos, Gallus secundum alios, in monasterio Bethleem edoctus: lustratis cœnobiis Ægypti et Thebaidæ, perfectionis causa, venit Constantinopolim, ubi a S. Joanne Chrysostomo ordinatus est diaconus. Missus Romam ad defendendum S. Chrysostomum injuste accusatum, inde transiit Massiliam ibique duo instituit monasteria, unum virorum et alterum virginum. Rogante S. Castore, episcopo Vapicensi, scripsit ea quæ a monachis in Oriente didicerat, in Institutionibus monasticis. Scripsit etiam Collationes Patrum deserti, gallice *Conférences*: in 13ª collatione docet bonam voluntatem gratiæ non semper tribuendam esse; 3º Faustus, in Britannia natus, primum advocatus, deinde monachus Lirinensis, et postea episcopus Regiensis in Gallia; 4º Genadius, doctus presbyter Massiliensis.

Quoniam Semipelagiani frequentiores erant Massiliæ aut in regione Massiliensi, vocati sunt Massilienses, eorumque error dictus est hæresis presbyterorum Massiliensium.

S. Prosper et Hilarius, ab Hilario Arelatensi diversus, ambo Galli et probabilius laici, S. Augustinum contra Semipelagianos nascentes defenderunt in Gallia, S. Doctorem de seminibus erroris prodeuntibus epistola communi monuerunt, petierunt Romam, et novam hæresim denuntiaverunt summo Pontifici Cœlestino I, qui episcopis Galliæ contra presbyteros Massilienses scripsit. S. Aug., licet senio confectus, duos adversus eos composuit libros, unum de Prædestinatione sanctorum, et alterum de Dono Perseverantiæ. S. Fulgentius, episcopus Ruspensis in Africa, eosdem confutavit: denique synodus Arausicana II, anno 529 sub Felice IV celebrata, a Bonifacio II approbata et in orbe Christiano percelebris, errores Semipelagianorum, in viginti quinque canonibus ex scriptis S. Aug. decerptis, condemnavit, tota silentio suo comprobante Ecclesia, ue res finita est.